

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

13. De Narratione: Narrationis diuisio & vsus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Aliud breui rotunditate collectum rem ponit statim ob oculos, vt,

Ευγρο- Τὰ δὲ κατηγορήσαμι, ὡς ἄνδρες Ἀθηνοῖσι, ἄνευ ἐν εὐδοκίᾳ Πέρι κλέους ἀνογκάζε μοι διν- τῶν, ἃ ἐπιτηδεία, καὶ Διομήδοντες φίλα, τὰ δὲ ὑπεραπολογησάμεθα, τὰ δὲ ζυμβα- λήσων, ἃ μισοκῆ ἄριστα εἶναι ἀπάσῃ τῇ πόλει.

Partim accusaturus (viri Athenienses) Pe- riclem necessarium, & amicum meum, atque Diomedontem mihi beneuolentia coniun- ctum huc ascendi: Partim etiam suafurus, quæ reip. maxime salutaria esse videntur,

Hoc quod sequitur, habet in grauitate fe- stiuitatem.

Demara- Βασιλεῦ ὑκότερα ἀληθινή καὶ ἔμοι παρῶς. οὐ ἢ ἴδοι. Vtrum apud te Rex utat veritate, an iucun- ditate?

Aliud celeritatem habet in suauitate, vt

Cyrus. Ἄνδρες σύμμαχοι ἀνθρώπων τὸ γεγονη- μένων πάθος. τὸ γὰρ ἀμαρτάνειν ἀνθρώ- πους ὄντας, οὐδὲ μοι οἶμαι θαυμαστόν.

Viri socij humanum est, quod aduersi acci- dit. Nam quod homines errent, vt homines, nihil puto mirandum esse.

Istud laconicum est.

Archida- Δίκοις λέγετε, ὡς ἄνδρες πατριῶτες, ἡμ- μίς ποιεῖτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις.

Thucid. Rectè dicitis (viri Platæenses) si verbis facta Exordium respondeant.

Etiam à similitudine exorsus est Xeno- tudine. phon.

Timolau- Ἀλλ' ἔμοι δοκεῖ (ὡς ἄνδρες σύμμαχοι) ὁ- μοίωμ εἶναι τὸ τῷ Λακιδαιμόνωνι πρᾶγμα οἶον περ τὸ τῷ ποταμῷ.

Atqui mihi videtur (viri socij) res Lacc- dæmoniorum perinde se habere, ac fluuior- um, &c.

Conuenit sequens in rem bene gestam, & gratulationem.

Bene habet (Quirites) vicit disciplina mili- taris, vicit Imperij maiestas.

Audite rem nouam, fratrem crudelem, no- ueram misericordem.

Papyrius. Audite rem nouam, fratrem crudelem, no- ueram misericordem.

Senec. cōs. lib. 6.

De narratione.

Narrationis diuisio, & vsus.

CAPVT XIII.

ANtequam ad narrationis præcepta pro- grediar longius, tantisper subsisto in li- mine: quo verbi distinguam ambigui- tatem. Plerique enim narrationem in eas an- gustias adduxerunt, vt id solum esse vellent, quod facti ciuilib, statisque causis, vt cædis, vt furti, vt sacrilegij, &c. expositionem comple- teretur, quod sit vt eorum de narrationibus præcepta tenuia sæpè sint, & inter vnius iudicialis generis fines contenta. Verum notatio- ne dignum est, quod obseruat Quintilianus, aliud esse narrationem causis, aliud eorum, quæ pertinent ad causam.

Narratio- nis distim- ptio.

Narratio causis tota iudicialis est, quæ rei, de qua quaeritur continet enucleationem, vt cædis Clodianæ in Miloniana. Eorum verò, quæ pertinet ad causam latè sumitur pro cuiusque rei, vel facti expositione.

Huius octo species commenti sunt argu- mentosi Rhetores, & vt solent in plerisque ni- mij, cuius diuisionis author est Curius Fortu- nianus, apud quem in artis Rhetoricæ scho- cis.

lis sic distribuitur: Prima narratio dicitur διήγησις, quæ princi- palis est totam facti rationem solidè ample- ctens.

Secunda ἀντιδιήγησις, quæ fit cum res secus narratur, quam ab aduersario fuerit exposita.

Tertia est μερικὴ διήγησις, quæ non prima- riam tantum facti rationem, sed omnes eius par- tes, & circumstantias, enucleatè discutit.

Quarta est παραδιήγησις, quæ aliquas res gestas extra causam positas inducit, ad confir- mationem tamen causis non inutiles, vt si di- cturus de Seij furtis, nonnulla de eius inglu- uie, & intemperantia, quasi rapacitatis fomite disillas.

Quinta ὑποδιήγησις narratio, quæ quaestioni comprobandæ subiungitur, & quasi subintex- tur à propria narrationis sede digressa.

Sexta est καταδιήγησις, quæ fit cum tota oratio narratiua est.

Septima est ἐπιδιήγησις, quum latius in qua- stionibus, vel ante epilogos exequimur eas res gestas, quas in narratione breuiter attingi- mus.

Vlti.

(***)

Ultima est *Ἰακωβῶν*, quæ res gestas non tam docet, quam exaggerat.

Ex ijs perspicuus fiet narrationis usus, si quidem in genere demonstratio, ut in laudatione personæ utendū *καταδυναμῶν*, & *Ἰακωβῶν*, cum tota res narratiua sit, sed non exili filio pertexenda, verum magnis, & collucentibus styli gemmis decoranda.

Propositio generalis implet vicem narrationis. In concionibus, & Chrijs, seu orationibus, & scientiæ, & quæstionis, nulla est *δυναμῶν*, aut primaria narratio, sed eius vicem implet generalis propositio. Variæ tamen sunt *καταδυναμῶν*.

Concioni & Chriarum narrationes. In genere iudiciali opus est semper narratione, nisi constet omnino de re gesta inter accuratorem, & reum. Sed ea pro prudentia oratoris locum nonnunquam mutat, ubi aliqua ante constitutionem causæ præiudicia, & similia sunt amolienda. Aliqua etiam recitet, alia immutat, alia colorat, alia inuertit, alia exaggerat pro causæ, & rei necessitate.

Concign. Generis in dic. &c. In genere deliberatio non est ubique necessaria *δυναμῶν*, si constet de re, de qua deliberatur: Sin autem, & *δυναμῶν* plerunque, & *ἀρριδυναμῶν* utendum est, *consilium resq; locutiq; labunt.* Nunc narrationis in vniuersum sumptæ vitia, & virtutes consideremus.

Narrationis vitia octo.

CAPVT XIV.

Prolixitas narratio nis inerti fluuii similis.

Primum, est prolixitas, quam, ut ait D. Gregor. Nazianz. ad Helladium rebus meftri maximè oportet, non versibus, aut verbis: fit, ubi quis se viriliter expedire non potest, sed ut iners fluuius lutum, & cœnum turbidis aquis ægrè volutat: res quarit ab ouo, ubi nihil est opus, frigida, & otiosa adiuncta confectatur, quæ languida, & iacenti oratione non sine tædio profœquitur.

Secundum, Parentheses crebræ, & longæ, quæ sermonem institutum aliò trahunt, distrahuntque non sine multis ineptijs.

Tertium, ambiguitas verborum, sententiarumque, ut si quis dicat, aiunt Pyrrhum Romanos hoc prælio fudisse. Quis inde victor, quis victus intelligi potest?

Quartum, nimia personarum, rerumque multitudo, & confusio, vno veluti impetu sensibus obiecta, animum confundit auditoris. Distendere oportet paulatim narrationem,

nec omnia eiusdem membra in nodum contrahere.

Quintum, quicquid incredibile, & fabulis simile præter communem naturam, præter morem, & rationes, atque vias agendi.

Sextum, Dictio humilis, obscura, impropria.

Septimum, Dissolutio sine vilo decore, nexu, & articulis.

Octauum, Eiusdem verbi crebra, & inepta repetitio.

Narrationis virtutes.

CAPVT XV.

Contra, Narrationem decent virtutes.

Prima, expedita breuitas, in qua nihil tamen mancum, nihil concisum, & de- *Timantis tabula.*

curtum videatur, neque enim putes te semper Timantis tabulas auditoribus obijcere, in quibus plus intelligendum erat, quam pingere, si vis intelligi, narrare oportet, sed caue, ne longas periodos, ubi nihil opus est, curiosius hic affectes: breuitas percommoda conficietur simplicibus verbis, semel vnaquaque re dicenda, nulli rei, nisi ut dilucidè dicas seruiendo.

Secunda perspicuitas, qua oratio, ut pellucidus amnis fluit, & ea sine vitatis verbis, proprijs, dispositis, aut circumscriptiõne conclusa, aut intermissa, aut concisione verborum.

Tertia, probabilitas est in genere, si non *pi- mis* compta oratio, atque expolita, si est auctoritas, & pondus in verbis, si sententiæ, vel graues, vel apte opinionibus hominum, & moribus.

Narrationis probabilitas, ex quindecim rebus petita.

CAPVT XVI.

In specie quindecim enumerantur à Cicerone, quæ ad probabilitatem spectent, & à Maioragio his vulgaribus exemplis illustrantur, quæ in iuuentutis gratiam hic subijcere non erit superuacaneum.

Primò, personæ in quibus considerantur nomen, natura, victus, fortuna, habitus, affectio, studia, consilia, facta, casus, orationes.

II 3

No-